ఫలశ్రుతి

సూరిబాబు యింట్లో అడుగు పెడుతుంటేనే అతని భార్య కమల ఎదురొచ్చి "శ్రీలు ఫోను చేసింది" అంది.

"అలాగా – అంతా బానే ఉన్నారా – మధ్యాహ్నం అనుకున్నా చాలా రోజులైంది అది చేసి, నేనే వెళ్ళి ఐ.ఎస్.డి. చేద్దామనుకున్నా అంటూ బూట్లు విప్పుకోవటం మొదలు పెట్టాడు.

"వాళ్ళు వస్తున్నారు" అంది కమల.

"వెరీ గుడ్ – ఎప్పుడు?"

"అదంతా తీరిగ్గా చెప్తాను గానీ ముందు మీ అమ్మగార్ని మీ తమ్ముడింటికి పంపే ఏర్పాటుచూడండి" అంది కమల.

సూరిబాబులో ఉత్సాహం ఒక్కసారి చల్లారినట్లయినా పైకి కనిపించకుండా "ఆ! అది చూద్దాం గానీ, ఎప్పుడొస్తామని చెప్పింది".

కమల ముఖం కఠినంగా మారిపోయింది.

"నేనో మాట అంటుంటే మీరో మాట అంటారేమిటి" అంది.

"నేను అడిగిన దానికి సమాధానం చెప్పకుండా – వేరోటో చెప్తావేంటి".

అతని ఎదురు ప్రశ్న కమలలో చాలా కోపం తెప్పించింది. అతనికి భార్యని ఎదురు ప్రశ్న వేయడం జీవితంలో అరుదైన విషయం. అందుకే ఆమెకి కోపమొచ్చింది.

"ఈవిడగార్ని పంపేస్తే గానీ వాళ్ళెలా వస్తారు?" అంది దురుసుగా చేతులు తిప్పుతూ–

"ఏం? ఈవిడ ముఖం చూస్తే పాపమని నీగ్గాని వాళ్ళు చెప్పారా, మామ్మ వుంటే రానని శ్రీలు చెప్పిందా?" అన్నాడు విసురుగా.

ఆమెగారిక్కడ వుంటే చోటెలా సరిపోతుంది. ఇరవై నాలుగ్గంటలూ ఆమె మంచం వేసుకుని పడుకుంటే నాకు పరమ అసహ్యంగా వుంటుంది. కూతురు, అల్లుడు అమెరికా నుంచి వస్తున్నారు. ఆనందం లేదు, సంతోషం లేదు. ఈ దరిద్రం వదిలేంత వరకూ నాకింతే" అంది కమల మరింత రవరవలాడిపోతూ-

సూరిబాబు నెమ్మదిగా భార్య దగ్గరకొచ్చి "నీకు బుద్ధుందా? అంత గట్టిగా అరుస్తున్నావ్. ఆవిడ వింటే ఏమన్నా బాగుంటుందా" అన్నాడు.

"వింటే విననీయండి నాకేమైనా భయమా? ఇప్పుడు నన్నేం చేస్తుంది? పెట్టినంత కాలం నానాహింసలు పెట్టింది. ఇప్పుడు నామోచేతి కింద నీళ్ళు తాగి కుక్కలా పడి వుండాల్సిందే" అంటూ కమల రెచ్చిపోయింది.

సూరిబాబు గజగజలాడిపోయాడు తనింకొక్కమాట మాట్లాడిన పెద్ద యుద్ధమే అయిపోతుంది. అతను మాట్లాడకుండా బాత్‌రూంలో కెళ్ళిపోయాడు. ఆమెని ఎదిరించే శక్తి లేకపోవడానికి సవాలక్ష కారణాలున్నాయతనికి -

ముఖం తుడుచుకుంటూ బయటకొస్తుంటే ఎదురుగా తల్లి.

"ఏమిట్రా అంటుంది మీ ఆవిడ?" అంది ముసలావిడ సూరమ్మ.

"ఏదోలే - నీ సంగతి కాదు" అన్నాడు.

"ఆ... ఆ.... అంటూ వినిపించక అవస్థపడి సరేలే శ్రీలు వస్తోందా?" అంది.

సూరిబాబు కేం సమాధానం చెప్పాలో తోచలేదు. ఈ మహాతల్లికి ఏది వినిపిస్తుందో - ఏది వినిపించదో తెలీదు. ఆమె కిష్టమైనవి వినిపిస్తాయి. వద్దనుకున్నవి వినిపించనట్లు నటనా కార్యక్రమంలో నడుస్తాయి. ఏది నిజమో - ఏది అబద్ధమో చెప్పడం ఎవరి తరమూ కాదు.

కమలకి కోపంతో ఒళ్ళు ఊగిపోయింది. బి.పి. ఒక్కసారి తన్నేసినట్లు కళ్ళు తిరిగాయి. ఎవరైనా తన మాటకి ఎదురుచెప్తే సహించలేదు. ముఖ్యంగా మొగుడు,అత్త ముఖం చూస్తేనే అసహ్యం. తన కంఠంలో ప్రాణముండగా ఆమెని గుమ్మం తొక్కనివ్వ కూడదనుకుంది. అనుకున్నవి అనుకున్నట్లు చేయలేకపోవడమే జీవితాల్లో అత్యంత సహజమైన విషయం. అది కమలకి కూడా మినహాయింపు లేకుండా పోయింది.

అయితే ఇప్పుడు ఎనభైయ్యోపడిలో వున్న సూరమ్మ ఉత్తమోత్తమ సాధ్వి కాదు, కుటుంబంలో రాజకీయాలు నడిపి కొడుకులకి, కోడళ్ళకి మనశ్శాంతి లేకుండా

చేసి, అత్తగారితో యుద్ధాలు చేసి మొగుడి కాళ్ళలో వణుకు పట్టించిన ఘనకీర్తిలేని మనిషీ కాదు. సుమారు నలభైయేళ్ళ క్రితం, నలభైల వయసులో వున్న సూరమ్మ సూర్యకాంతమ్మగా చలంతమాదేసిన మాట నిజం.

మన వ్యవస్థలో పెళ్ళి అనేది రెండు కుటుంబాల మధ్య స్నేహానికి బదులు శత్రుత్వాన్ని నెలకొల్పిన దాఖలాలే మనకి కనిపిస్తాయి. అత్తాకోడళ్ళు కోట్లాడుకోవడమే సహజమనీ - వియ్యపురాళ్ళు మూతి విరుపులతో ముషాణం ముఖాలతో మసలుకోవడమే సంప్రదాయమని గట్టిగానమ్మి, దానికనుగుణంగా ప్రవర్తించడమే చేస్తుంటారు. అందుకు భిన్నంగా ఎవరూ ఆలోచించరు. ఒకవేళ ఆలోచించినా అదొక చేతకానితనంగా భావించి లోకువ చెయ్యడమే జరుగుతూ వుంటుంది.

అత్తగారికి యాభై ఏళ్ళుకూడా లేకుండానే చిన్నచిన్న పిల్లలు కోడళ్ళుగా ఆ యింటికి రావడం, కొడుకులు కూడా స్వతంత్ర భావాలు, లోకజ్ఞానం లేకుండా తల్లిదండ్రుల చాటున వారి నీడలో ఎదగడం వల్ల కొత్తగా వచ్చిన భార్య అభిప్రాయాలు, అలవాట్లు, ఇష్టాలు, ఆత్మగౌరవం అర్థం చేసుకునే ప్రయత్నం చేసే వారు కాదు.

తల్లిమాట ప్రకారం ఆమెనొక పనిమనిషిగా, ఇంటిల్లిపాదికీ సేవలు చేసే దాసిగా, తనతోకాపురం చేసి పిల్లల్ని కనే యంత్రంగా గుర్తించే వారు. అత్తగారెప్పుడూ కోడల్ని ప్రేమగా గౌరవంగా చూసేది కాదు. తన అధికారాన్ని, ఆధిపత్యాన్ని చూపించడం సహజంగా భావించేది. మనం తూలనాడి, ద్వేషం ప్రదర్శించి వాళ్ళు మనల్ని ప్రేమించాలి, గౌరవించాలి అని ఆశించటం అవివేకం. అలాంటి అవివేకమే కరుడుకట్టుకుపోయి, మన మధ్య తరగతి కుటుంబాలలో వుండిపోయింది. ఆనాటి రాక్షస అత్తగార్లందరూ ఇప్పుడు ముసలి వాళ్ళయి, కోడళ్ళు పెట్టే గుప్పెడు మెతుకుల కోసం దేబిరించాల్సిన స్థితికి చేరుకున్నారు. కొడుకులకి ముసలి తల్లిమీద జాలి వున్నా ఆమె చేసిన అకృత్యాలకి ప్రత్యక్ష సాక్షులు వారే కావడంతో నోరు మెదపలేక పోతున్నారు. భార్య కాళ్ళు పట్టుకుని తల్లికి కాస్త అన్నం పెట్టమని వేడుకుంటున్నారు. కోడళ్ళు బెత్తం చేతబట్టుకుని వీలుంటే తల్లీకొడుకుల్ని యిద్దర్నీ గెంటేయాలని కసిగా చూస్తున్నారు.

❖ ❖ ❖

కమల బి.పితో ఊగిపోతూ కుర్చీలో చతికిలబడింది. సూరిబాబు ఆమె పక్కనే కూర్చుంటూ "ఇదిగో చూడు! వెంటనే నారిగాడితో మాట్లాడి అమ్మని పంపేస్తాను నువ్వు ఆవేశపడకు" అన్నాడు.

"మాట్లాడ్డం – గీట్లాడ్డం లేదు. వెంటనే వెళ్ళి దింపేసి రండి" అంది.

"బొత్తిగా ఏం చెప్పకపోతే" అంటూ నసిగాడు.

"చెప్పడం మొదలు పెడితే వాళ్ళ చిట్టా తెరుస్తారు. మీ నారిగాడికి నడుం నొప్పి వాళ్ళావిడకి ఇంకెక్కడో నొప్పి – కూతురికి వేవిళ్ళు, కోడలికి కాళ్ళ నొప్పులు – కొడుక్కి ఊపిరాడనీ పనీ..." అంటూ ఆయాసపడింది కమల.

ఈ గొడవకి అక్కడికి వచ్చిన సూరమ్మ వచ్చిన మనిషి వూరికే వుండక "మరి వాళ్ళ పరిస్థితులెలా వున్నాయో" అంటూ దీర్ఘం తీసింది.

అంతే – కమలనీ ఆమె మాటల్ని ఆపడం, ఎవరి తరమూ కాకుండా పోయింది. దులిపి దులిపి వదిలిపెట్టింది. అత్తతోపాటు మొగుడ్ని కూడాకలిసి ఎప్పట్నించో ఉన్న అక్కసు వెళ్ళగక్కింది.

సూరిబాబు శూన్యంలోకి చూస్తూండిపోయాడు. సూరమ్మ వెంటనే తనకి చెముడు కదాని నిర్ణయించుకుని–

వినీ విననియట్లు కూర్చుండిపోయింది.

❖ ❖ ❖

సరిగ్గా తన పద్దెనిమిదో ఏట కమల పెద్ద కోడలి హోదాలో ఉమ్మడి కుటుంబంలోకి కాలు పెట్టి ప్రవేశించింది. మామగారింకా కోర్టులో హెడ్ గుమస్తాగా ఉద్యోగంలో ఉన్నారు. భర్త ఊళ్ళో బి.ఇడి. టీచర్ – ఇద్దరు మరుదులు, ఒక ఆడబడుచు – అత్తగారి అత్తగారు వెరసి గంపెడు సంసారం – బోలెడు చాకిరి – పదుచు అత్తగారు – డెబ్బై ఏళ్ళు పైబడినా ఆడభీముడిగా పనిచేసే అమ్మమ్మగార్ని చూసి, పిల్ల పనిపాటల విషయంలో ఇబ్బంది పడదులే అని తల్లిదండ్రులు ఊపిరి పీల్చుకున్నారు. అయితే డెబ్బై ఏళ్ళు దాటినా ఇంకా కోడల్ని హింసించడంలో సరదా తీరని పారత్వమ్మ కొత్తగా వచ్చిన కోడలు పిల్లని కొరుక్కుతిందామనే సూర్యకాంతమ్మ వాళ్ళ వాళ్ళ ప్రజ్ఞాపాటవాల్ని చూపించటం మొదలు పెట్టారు.

ఉదయం తీసుకొచ్చి దింపిన అన్నయ్య మళ్ళీ మధ్యాహ్నం బండికి వెళ్ళిపోయాడు. కమల మనసు వంటరిగా బిక్కుబిక్కుమంది.

సాయంత్రం నువ్వు వంట చెయ్యి కమలా అంటూ అత్తగారు ఆజ్ఞ జారీ చేసింది. కమల భయంగా 'సరే'నంది.

అంతమందికి అన్నం వండి గిన్నె దింపుతుంటే చేతులు వణికాయి. సరిపడినంత కూరలు తరిగేసరికి చేతులు నొప్పులు పెట్టేశాయి. రోటి దగ్గర కూర్చుని

అర్ధశేరు కందిపప్పు పచ్చడి రుబ్బేసరికి జబ్బలు లాగేశాయి. ఇంట్లో పనులు చేయడం అలవాటున్నా ఇంతపని మీద పడేసరికి బెంబేలు పడిపోయింది కమల.

రాత్రి తప్ప భర్తతో మాట్లాడే వీలుండదు. అప్పుడు తన ధ్యాసలో సరసాలు, సరదాలు మొదలు పెడతాడు.

నాలుగురోజులు గడిచేసరికి కమలకి కళ్ళల్లోకి వచ్చేసాయి ప్రాణాలు. భీముడు లాంటి అమ్మమ్మ గారు గానీ, భూతకిలాంటి అత్తగారు గానీ కమల మీద జాలి పడలేదు.

పొద్దున్న వంటపనంతా ముసలావిడ చేసి పారేస్తుంది. రాత్రి కొత్త కోడలు చేతులు కాల్చుకుంటూ, కాళ్ళీడ్చుకుంటూ చేస్తుంది మధ్యనున్న పడుచత్తగారు మొగుడురాగానే ఆయన పడక్కుర్చీలో కూర్చుంటే కాళ్ళ దగ్గర కాళ్ళు చాపుకుని వాళ్ళమీదా వీళ్ళ మీదా చాడీలు, నేరాలు, చెప్తూ ఎకసెక్కాలు పోతూ, అందర్నీ ఎగతాళి చేస్తూ గంటలు గంటలు కాలక్షేపం చేస్తుంది. పాపం! ఆ మగమహారాజు కూడా ఒక్కసారి ఇంట్లో పరిస్థితి తిలకించడం గానీ, భార్యకు కర్తవ్య బోధ చేయడం గానీ చేసి ఎరుగడు. మగపిల్లాడ్ని కన్నతల్లి కోడలొచ్చాక సుఖపడటం అభివర్ణించే మూర్ఖ సమాజానికి అతను ప్రతీక. ఆడబడుచు ఇంటి పని ముట్టదు. అదేమంటే "దానికి పెళ్ళయి వెళ్ళిపోతే అక్కడ ఎలాగు తప్పదు" అని న్యాయం.

మరుదులిద్దరు మగపిల్లలు, అన్నాలు తిని కంచాల్లో చేతులు కడుక్కుని లేవడానికి సర్వహక్కులూ వున్నవారు. ఇంక మొగుడు మొగుడే - మామగారి మర్యాదా, అత్తగారి అణుకువ - అమ్మమ్మగారికి పాదసేవ, సహజ విషయాలైపోయాయి. ఇంత కష్టపడి పనిచేసినా కమలకి చివరికి మిగిలేవి అవమానం - కన్నీళ్ళే - చేసిన ప్రతిపనికీ వంక పెట్టడం - సాధించటం.

"ఆడపిల్లని పనిరాకుండా ఎలా పెంచారమ్మా" అంటూ పుట్టింటి వారిని ఆడిపోసు కోవడం. -కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకుంటే-

"ఏమంత కష్టమొచ్చిందీ... ఇంట్లో పని నువ్వే చేసుకుంటున్నావా.... లోకంలో అందరూ చేసుకోవడం లేదూ....? అత్త మామలకింత వండి పెట్టడానికి ఎందుకలా ఏడ్చి చచ్చిపోతావ్" అంటూ మొదలుపెట్టి సూర్యకాంతమ్మ కోడలి కాళ్ళ కింద నిప్పులు పోసేది. ముసలావిడకీ, ఈ అత్తగారికి మధ్య నడిచే రాజకీయాల మధ్య కమల నలుసులా నలిగిపోయేది.

మూడునెలల తర్వాత ఇంటికి వెళ్ళిన కమలని చూసి అంతా ముక్కుమీద వేలేసు కున్నారు. ముద్దబంతి పువ్వులా అత్తగారింటికెళ్ళిన కమల ముళ్ళకంపలా, ఎముకల పోగులా తయారై వచ్చేసరికి కమల తల్లి రాద్ధాంతం చేసింది. కానీ ఏమీ చెయ్యగలదు. మళ్ళీ మాట్లాడితే కూతురి కాపురం, చేసేదిలేక తిరిగి పంపిస్తూ తనే వెళ్ళి వియ్యపురాలి చేతులు పట్టు కుని బతిమాలి పిల్లని కాస్త జాగ్రత్తగా చూడమంది. అంతే! సూర్యకాంతమ్మ తారాజువ్వలా లేచింది.

"ముప్పొద్దులా కంచెడేసి అన్నం తింటూనే వుంది, పని చేయించకుండా కూర్చోబెట్టడానికి మేం మహారాజులం కాదు. మాములు సంసారులం" అంటూ తెగేసి చెప్పి మర్యాద లేకుండా సాగనంపింది. కమల మనస్సులో ఆనాడు పడిన గాయం అలాగే పచ్చిగా వుండిపోయింది.

కమల రెండో పురిటి సమయానికి ఆమె తల్లి జబ్బు చేసి చనిపోవడంతో, పురిటికి పుట్టింటికి వెళ్ళే అవకాశం లేకపోయింది. అప్పుడు కమల పడరాని పాట్లు పడింది.

అప్పుడే రెండో కోడలు విమల ఆ యింట్లో అడుగుపెట్టింది. అయితే మొదట్నించి మరిది ఉద్యోగం వేరే వూళ్ళో అవడంతో అతను పది రోజుల్లో భార్యను వుద్యోగం వూరు తీసుకెళ్ళిపోయాడు. విమల కూడా ఉద్యోగంలో వుంది. ఆ వున్న పదిరోజులు సూర్యకాంతమ్మా కాఫీ దగ్గర నుంచి అందించి అపురూపంగా చూసింది. ఆ విధంగా ఆమెందుకు ప్రవర్తించి కమలను బాధించిందో ఎంత ఆలోచించినా ఎవ్వరికి అంతపట్టదు. ఉద్యోగస్తురాలైన కోడలి మీద మోజు అంటూ కొందరు చెవులు కొరుక్కున్నారు.

సూరిబాబు తన పెద్దకొడుకు. అతను చెప్పుచేతుల్లో వుండాలనేది ఆమె కోరిక. చిన్నప్పటి నుంచీ ఏ లాగు - ఏ చొక్కా వేసుకోవాలో - క్రాపు ఎలా దువ్వుకోవాలో ఆమె చెప్తుండేది. అతను గంగిరెద్దులా తలాడించి అలాగే చేసేవాడు. ఎప్పుడూ నీకేం తెలీదు అంటూ మొదలు పెట్టేది. తన కొడుకుని తనే నడిపించాలి. అది తన హక్కు అనుకునేది. అప్పుడే అతను తన ఆధీనంలో వుంటాడని భావించేది.

కమలకు రెండో పురుటిలో ఆడపిల్ల పుట్టింది. ఆమె బలం లేక జబ్బు పడిపోయింది. లేవలేని సమయంలో కూడా అత్తగారితో గొడవలు తప్పలేదు. హై బీ.పి వచ్చేసరికి డాక్టరు ప్రశాంతంగా విశ్రాంతిగా వుండాలని చెప్పేవాడు. అది సాధ్యమయ్యేది కాదు.

అన్నీ ప్రత్యక్షంగా చూసిన సూరిబాబు వేరే యిల్లు చూసుకుని కాపురం మార్చేశాడు. సూరమ్మ గుక్కతిప్పుకోలేకపోయింది. కొడుకుని నానా శాపనార్థాలు పెట్టేది. కోడలు తన కొడుకుని మార్చేసిందని ఆడిపోసుకుంది. ఆ విధంగా విడిపోయిన కమల మరింక అత్తముఖం చూడకూడదని ప్రతిజ్ఞ తీసుకుంది. ఆ తర్వాత సూరమ్మ రావడం గురించి ప్రసక్తి చేస్తే, జుట్టు విరబోసుకుని రోద్దున పడేది. సూరిబాబు భయపడి వూరుకునే వాడు.

పిల్లల పెళ్ళిళ్ళకి, గృహప్రవేశాలకీ అత్తమామలు వచ్చి నిలబడి వెళ్ళిపోయేలా ఖాయిదా చేసింది కమల. సూరమ్మ కూడా టన్సాగా కాళ్ళూపుకుంటూ కూర్చుని, మెళ్ళోగొలుసులు సవరించుకుంటూ కాలక్షేపం చేసి వెళ్ళిపోయేది.

అకస్మాత్తుగా తండ్రి గుండెపోటుతో చనిపోవడంతో ఈ తల్లి ఎవరి దగ్గరుండాలనే ప్రశ్న వచ్చింది. సంప్రదాయ ప్రకారం ఆమె ఒక్కత్తీ వుండే ప్రసక్తి లేదు.

రెండోవాడి పెళ్ళాము వుద్యోగస్తురాలు - మూడో వాడు ఈ దేశంలోనే లేడు. ఈ ముసలావిడ్ని అమెరికా తీసుకెళ్ళే ప్రశ్న లేదు. ఇక్కడున్న ఇద్దరూ ఆమెని పంచుకోవాలి. కానీ కమల చాలా ప్రతి ఘటించింది. తన దగ్గర వుండటానికే వీల్లేదని చెప్పింది.

నేను చచ్చిపోయినా ఆవిడ నా గుమ్మం తొక్కడానికి వీల్లేదని కేకలు పెట్టి చెప్పింది.

ఎంత దెబ్బలాడుకున్నా పెద్దకొడుకు దగ్గర తనస్థానం పదిలమనుకున్న సూరమ్మ ఖంగుతిన్నది. మొత్తానికి మూడు రోజుల సుదీర్ఘ చర్చలు తరువాత ఆమె రెండో కొడుకు నారాయణరావు దగ్గరుండేలా తీర్మానించారు. నెమ్మది మీద కొన్నాళ్ళు పెద్ద కొడుకు భరిస్తాడనే అవగాహన కొచ్చారు.

పెద్దకోడలు వల్ల తిన్న ఎదురుదెబ్బ సూర్యకాంతమ్మలో ఎలాంటి మార్పును తీసుకొచ్చిన సూచనలేవీ కనిపించలేదు ఎవ్వరికీ.

నారాయణరావుతో వాళ్ళింటికి వెళ్ళిన ఆమె అత్తగారి హోదాలోనే కూర్చునేది గానీ పనిపాటల్లో సాయంగా వుండేది కాదు. బయట ఉద్యోగం చేసొచ్చిన విమలే ఇంటి పనంతా చేసుకోవాల్సి వచ్చేది. ఏమైనా అంటే-

"నువ్వెలా చేసుకుంటావో నాకు తెలీదు-"

"నువ్వెన్ని బియ్యం పోస్తావో నాకేం తెల్సు-"

పొద్దున వండినవి తినరేమోనని పనిమనిషికి యిచ్చేశా - నాకేం తెలుసు? అని సాగదీసేది. పని మాత్రం జరిగేది కాదు.

తల్లి పెద్ద తలనొప్పిగా తయారైంది నారాయణరావుకి. ప్రతీవాళ్ళు ముసలి తల్లిదండ్రుల్ని పిల్లలు చూడటం లేదని, వృద్ధాశ్రమాల దుష్టసంస్కృతి మనకీ వచ్చిందని ఈ మధ్య తెగబాధపడిపోతున్నారు.

తల్లులు కొడుకుల్ని వారి బ్రతుకు వారిని బ్రతకనివ్వకుండా అన్నీ తామే నిర్దేశిస్తామంటారు. సంసారం చేయడం దగ్గర్నించి, సామాను కొనడం వరకు అంతా అత్తపెత్తనం సాగాలంటారు. కోడళ్ళు సహజంగా వ్యతిరేకిస్తారు. అసలు అత్తల్ని ఇంట్లో వుండనిస్తే ఇల్లు నరకం చేసే ఎనభై తొంభై ఏళ్ళ అత్తలున్నారంటే ఆశ్చర్యం లేదు. పెట్టినదేదో తిని హాయిగా, విశ్రాంతిగా కృష్ణా, రామా అని కాకపోతే ఏ.ఎన్.ఆర్. ఎన్.టి.ఆర్. అనుకుంటూ గడిపేసినా ఎవ్వరూ పట్టించుకోరు. అత్తలలా వుండరు, కొడుకులతో పార్టీ కడతారు- ఒకవేళ కోడలికి కోదలొస్తే ఆమెని అత్తగారి మీదకి ఉసి కొల్పుతారు. ముసలి అత్తలతో వేగలేక అనారోగ్యవంతులై ముఖాలలో కళ లేకుండా, చిన్నవయసులోనే బి.పీలు, షుగర్లు వచ్చి, ఓపిక నశించి, కసితో కుతకుత లాడిపోతూ బతుకుతున్న కోడళ్ళు అడుగడుగునా కనిపిస్తారు. వృద్ధాప్యంలోఅత్తల దైన్యస్థితి ఎంత బాధాకరమో నడివయస్సులో అత్తగారి, భర్త ఆధిపత్యానికి నరకం అనుభవించే కోడళ్ళ స్థితి కూడా అంతే బాధాకరం.

❖ ❖ ❖

ఉదయం ఆరుగంటల సమయంలో సూరిబాబు తల్లిని ఆటోలో తీసుకొచ్చి, ఒక కుర్చీలో కూర్చుండబెట్టి మనుషులతో మోయించుకొచ్చి ఇంట్లో దింపుతుంటే నారాయణ ఆశ్చర్యంగా ఆందోళనగా చూస్తూ "అదేమిటి" అన్నాడు.

"రాత్రి బాత్‌రూమ్‌లో పడింది" అన్నాడు అన్నగారు నెమ్మదిగా.

"అయితే డాక్టరుకి..." అని ఇంకా ఏమో చెప్పబోతుంటే.

"అవన్నీ చూడాలిరా"- అంటూ "నే వస్తాను" అని వెళ్ళిపోయాడు.

విమల నిశ్చేష్టురాలైంది సూరమ్మ పెద్దగా మూలగడం మొదలుపెట్టింది.

"ఇదే మనింట్లో ఆమె పడిపోతే మనం తీసుకు వెళ్ళి వాళ్ళింట్లో దింపితే వాళ్ళూరుకుంటారా" అంటూ అరిచింది విమల.

అమ్మో వదిన మీదపడి పీకేస్తుంది" అనుకున్నాడు నారాయణ.

సూరమ్మ గట్టిగా "నారాయణా" అంది. అతను దగ్గరకెళ్ళి "ఏమ్మా? ఏం కావాలి? ఎలా వుంది?" అన్నాడు.

"నాకు భయంగా వుందిరా! నేను మళ్ళీ నలుగురిలో తిరుగుతానా నేను కోలుకుంటానా – నేను బతుకుతానా" అంటూ బొటబొటా కన్నీరు కార్చింది.

తల్లిస్థితి చూసి కరిగిపోయాడు నారాయణ. ఆమెకిప్పుడు ఎనభై ఎనిమిదేళ్ళు.

"భయపడకమ్మా నీకు తగ్గిపోతుందిలే" అని ధైర్యం చెప్పాడు.

ఒరే నారాయణా నేను చచ్చిపోకుండా కాపాడమని దేవుణ్ని ప్రార్థించు నాయనా! నాకోసం ప్రార్థన చెయ్యి నాయనా... చచ్చిపోతానేమోనని భయంగా వుందిరా – నాయనా" ఆమె ఇంకా అవే మాటలు మాట్లాడుతూనే వుంది. నారాయణ ఆమె వైపు నిశితంగా, నిశ్శబ్దంగా చూస్తుండిపోయాడు. అతని పక్కనే విమల నోరు తెరిచి ఆశ్చర్యంగా నిలబడిపోయింది.

❖ ❖ ❖

మూడో రోజుకి మధుసూదన్ అమెరికా నుంచి అనుకోకుండా ఊడిపడ్డాడు. వస్తూనే భార్యాభర్తలిద్దరు అపురూప నటనా కార్యక్రమం నడిపారు.

మధు తల విపరీతంగా ఊపేస్తూ – మాతృత్వం గురించి, అమ్మతనం గురించీ భారతీయ కుటుంబ వ్యవస్థ గురించి, తల్లుల గొప్పతనం గురించి పెద్ద ఉపన్యాసమే దంచాడు.

"ఎంత డబ్బు ఖర్చయినా సరే అమ్మకి గొప్ప వైద్యం జరగాలి"

"నా మాతృమూర్తి నూరేళ్ళు బతకాలి" అంటూ ఆవేశంతో ఊగిపోయాడు.

"అమ్మా! నీకు ఇరవై నాలుగ్గంటలూ సేవ చేసేందుకు మనిషిని పెడ్తాను" అన్నాడు.

మూడో కోడలు అత్తగారి చేతులు బాగున్నా కూడా వినిపించుకోకుండా గిన్నెలో అన్నం కలుపుకొచ్చి, చెంచాతో అమెరికన్ పద్ధతిలో తినిపించి మదర్ థెరిసాకి మారుపేరుగా నిలిచిందొక క్షణం. అంతా ఆశ్చర్యపోయారు.

వాళ్ళ ధైర్యం ఒక్కటే – ఆ ముసలావిడ్ని చూడవలసిన బాధ్యత గాని ఆమెకి సేవ చేయాల్సిన స్థితిగాని, ఆమె మలమూత్రాలు పారబోయాల్సిన పని గానీ వారి మీద పడదని–, అదే వారి ధైర్యం.

మూడో కొడుకు మాటలు, ముద్దుల కోడలి చేష్టలు సూరమ్మకి స్వర్గం దిగి వచ్చిన భావన కలిగించాయి.

"అమ్మకిలా వుండాలి. అలా వుండాలి. పాపం! పెద్దదిరా ముసలిదిరా" అని ఆమెని ముద్దుచేశారు.

చివరిగా వెళ్తూ మధు "అమ్మా! నీ పాదపద్మాలు ఇలా యివ్వు నమస్కరించు కుంటాను" అన్నాడు.

వాళ్ళు వెళ్లాక ముసలావిడ మురుపుఅందర్నీ ఆశ్చర్యంలో ముంచెత్తింది. అసలు సంగతి తర్వాత తెలిసింది. వారు పిల్లలకి ఇండియాలో వున్న అద్భుతాలు చూపించుదా మనుకున్న కార్యక్రమం వేసుకున్నారు. తల్లి అనారోగ్యం కలిసి వచ్చింది. అంతే.

సూరమ్మ మంచంలోనే వుండిపోయింది. ఒక రోజు కళ్ళనీళ్ళతో " ఒరేయ్... నన్నందరూ వదిలేశారు. నువ్వు నన్నే ఆశ్రమానికి పంపేయకురా" అంది.

నారాయణకి జాలేసింది. విమల అశక్తగా ఆమె వైపు చూసింది.

"ముసలివాళ్ళ గతం తవ్వి, వాళ్ళమీద కక్ష సాధించటంలో ప్రయోజనం లేదు. ప్రేమా, గీమా పక్కనపెట్టి ఒక బాధ్యతగా వాళ్ళని కడతేర్చాలి" అనే భావం వారిద్దరి చూపుల్లో ఒకరికొకరికర్థమైంది.

(17-03-2007)